

W GŁOS NARODU

Informacyjny dziennik demokratyczny ziemi częstochowskiej

Nr. 166

Częstochowa, niedziela 2 września 1945 r.

Rok I.

W czwartek skapitulują wojska japońskie w Chinach

Jutro podpisana będzie kapitulacja Japonii

Wojska chińskie wkroczyły do Hankau

LONDYN (BBC). — W ciągu ostatnich 36-ciu godzin wylądowała w Japonii armia sojusznicza, licząca dotychczas 50.000 ludzi. Radiostacja tokijska objęta została już przez wojska amerykańskie. Udało się tam już kilku korespondentów dzienników amerykańskich, którzy rozpoczęli pracę i nadawanie audycji.

Kwatera generała Mac Arthura znajduje się w „Grand Hotelu” w Yokohamie, następnie przeniesiona będzie do siedziby ambasady amerykańskiej, która obecnie doprowadzana jest do stanu używalności po zniszczeniach wojennych.

Obecne transporty wojsk amerykańskich nadchodzą drogą powietrzną co 3 minuty, a transportowce po nabraniu benzyny wracają natychmiast na Okinawę. Jeden z 300 samolotów, zdążających na lotnisko Atsugi, napotkał ogień nieprzyjacielski nad wybrzeżem, jednakże nie doznał żadnego szwanku. Jest to dotychczas jedyny tego rodzaju wypadek.

W bazie japońskiej Yokosuka wylądowali już amerykańscy admirałowie Nimitz i Halsey.

Ładowania na największej wyspie archipelagu japońskiego Kiu-Szju rozpoczną się w poniedziałek.

Flota amerykańska przyholowała 2 wielkie japońskie okręty podwodne, które prawdopodobnie będą największe z dotychczas znanych. Jeden z nich liczy 120 metrów długości, ma 5.500 ton wyporności i posiada 3 samoloty.

Dowództwo naczelne amerykańskich sił zbrojnych ujawniło oficjalnie, że dotychczas wyzwolono w Japonii 1.500 jeńców sojusznicych. Wszyscy są niedożywieni i noszą ślady brutalnego traktowania.

LONDYN. — Z Szanghaju donoszą, że oddziały spadochronowe, wchodzące w skład 6-tej armii chińskiej, a znajdujące się pod dowództwem oficerów amerykańskich, wezmą udział w okupacji Szanghaju. Wojska marsz. Czang-Kai-Szeka wkroczyły do Hankau, jednej z głównych baz japońskich na kontynencie azjatyckim.

WASZYNGTON. — Na lotnisku Atsugi lądują bez przerwy oddziały wojsk sprzymierzonych.

Do Yokosuka wkroczyły oddziały piechoty i marynarki amerykańskiej.

Francuski generał Leclerc, który ma być obecny jako delegat Francji w czasie podpisania aktu kapitulacji, przybył w dniu wczorajszym do Tokio.

Akcja zwalniania jeńców alianckich z japońskich obozów jeńców trwa nadal.

LONDYN. — Agencja Reutersa donosi, że do zatoki Sagami wpłynęły pod silną eskortą

ta sprzymierzonych dwie japońskie łodzie podwodne. Łodzie te są największymi na świecie i państwa sprzymierzone w ogóle takich nie miały. Załoga takiej olbrzymiej łodzi liczy 191 osób, długość 396 stóp. Okręt podwodny mieści 3 samoloty i może przebywać 4 miesiące bez przerwy na morzu nie zawiązując do bazy. Łodzie japońskie wzbudziły podziw w marynarzach alianckich.

LONDYN (BBC). — Okupacja Japonii postępuje naprzód, zgodnie z planem. — Czołgi, samochody pancerne, wielkie ilości sprzętu i amunicji płyną nieprzerwanym strumieniem do wybrzeży Japonii.

LONDYN (BBC). — Według depesz z Waszyngtonu, kapitulacja Japonii podpisana zostanie w niedzielę rano, czyli dziś późnym wieczorem według czasu tokijskiego, na pokładzie liniowca „Missouri”.

Deklaracja chińskiej partii komunistycznej

NOWY JORK (Polpress). — Radio Jenan ogłosiło deklarację chińskiej partii komunistycznej, wyrażającą gotowość do porozumienia z centralnym rządem generalissimusa Czang-Kai-Szeka oraz proponującą utworzenie demokratycznego rządu koalicyjnego w Chinach. Deklaracja ogłasza szereg punktów programu:

1) Rząd ma być wybrany przez cały naród. 2) Powinno nastąpić dokładne rozgraniczenie stref, w których będą kapitulować poszczególne wojska japońskie wobec chińskich wojsk komunistycznych i wojsk chińskiego rządu centralnego. 3) Wojska marionetkowego rządu projapońskiego po-

winny być rozbrojone, a zdrajcy powinni być ukarani. 4) Chińskie siły zbrojne powinny być zreorganizowane. 5) Wszystkie partie polityczne będą uznane, wolność zebrania, stowarzyszenia, słowa i prasy będzie zagwarantowana.

W konkluzji deklaracja stwierdza, że „chińska partia komunistyczna oświadcza gotowość do porozumienia z chińską partią rządową „Kuomintang” i z innymi partiami demokratycznymi w celu utworzenia rządu koalicyjnego i przygotowania do wybrania w drodze wolnego, powszechnego głosowania Zgromadzenia Narodowego.

Delegacje francuska, holenderska i australijska przybyły dziś rano do Yokohamy, celem wzięcia udziału w akcie podpisania kapitulacji przez Japonię.

Wczoraj wieczorem przemawiał przez radio tokijskie pierwszy sprawozdawca prasowy amerykański. Powiedział on m. in.: „Jest to pierwszy wolny głos z Japonii od 1937 roku”.

Radio tokijskie podało do wiadomości, że akt kapitulacji wojsk japońskich w Chinach będzie podpisany w czwartek w Nankinie.

Sytuacja na Dalekim Wschodzie

LONDYN (Polpress). — Omawiając sytuację strategiczną po wojnie na Dalekim Wschodzie, sprawozdawca wojenny dziennika „Daily Telegraph” stwierdza, że główne bazy amerykańskie będą się znajdowały na wyspach Hawajskich, na Aleutach, na wyspach Mariańskich, na wyspach Admirałicji i na Okinawie. Amerykańska armia okupacyjna będzie liczyła do 1.200.000 żołnierzy i będzie okupować Japonię i część Korei.

Przed flotą brytyjską stoją ogromne zadania. Trzeba będzie zmobilizować wielką ilość statków dla pokonania olbrzymich przestrzeni przy przewożeniu jeńców wojennych i ludności cywilnej. Poza tym

Anglicy i Amerykanie, po kapitulacji Japonii będą musieli zorganizować administrację na obszarze, wynoszącym ¼ kuli ziemskiej.

PRZYGOTOWANIA DO EWAKUACJI JEŃCÓW WOJENNYCH

WASZYNGTON (Polpress). — Rząd japoński zawiadomił generała Mac Arthura, że jeńcy wojenni będą skoncentrowani w obozach w pobliżu portów Hakodate, Aomori, Jokohama, Nagasaki i Wakanoura. Rząd japoński prosi o dostarczenie cukru, mleka i masła dla jeńców

Prokurator żąda kary śmierci dla Quislinga

SZTOKHOLM. — W dniu wczorajszym rozpoczął się dalszy ciąg procesu Widhunda Quislinga. W czasie przewodu sądowego wygłosił przemówienie prokurator, domagając się dla oskarżonego kary śmierci.

GENERAL NIEMIECKI BOCK PRZEWIEZIONY BĘDZIE DO OSŁO

LONDYN. — Agencja Reutersa podaje, że niemiecki generał von Bock przewieziony został pod eskortą do Kopenhagi, skąd następnie odtransportowany będzie do Osłø, gdzie będzie zeznawał w procesie Quislinga.

EDDA CIANO WYSIEDLONA ZE SZWAJCARII

LONDYN. — Agencja Reutersa donosi, że szwajcarski rząd zawiadomił córkę Mussoliniego, Eddę Ciano, że winna bezwzględnie opuścić granice Szwajcarii. Dzieci jej mogą jednak nadal pozostawać na terytorium szwajcarskim.

JEŃCY NIEMIECCY DO PRACY W KOPALNIACH

WASZYNGTON. — W tym tygodniu za-

Tryumf prawdy

Prawda jest nieustepliwa i uparta. Mimo chwilowych pozorów bezsilności lub słabości, jak to twierdzi przystawie ludowe, wypływa zawsze na wierzch i triumfuje. Takie jest jej prawo. Dziś właśnie nadchodzi okres, kiedy ta prawda ośmieszana i zohydzana, zwalczana wszelkimi możliwymi sposobami, torując sobie mozolnie lecz śmiało drogę, dochodzi do głosu i pokazuje się światu w całej okazałości. Prawda ugruntowana czym, który wydał owoce. Ta wielka prawda, która po przez mroki okrutnej niewoli, po przez krótki okres wolności coraz żywniejszych barw nabiera jest demokracja. Jest obóz ludzi, którzy prawdziwie kochają wolność i kochają lud, jest Rząd Wolnej Polski. Nie było kłamstwa nie było kolumni, nie było zbyt niegodziwych metod, któreby nie zostały użyte przez wrogów, obozu demokracji do walki z nim. Czas jednak wykazać słabość broni przeciwnika, bo prawda hasła ludzi od-danych szlachetnej sprawie ugruntowana było w czynach.

Miesiąc za miesiącem przynosił same kleski zwolennikom ginącego faszystwu, bo prorocтва jego śmieszni byli wobec i-dące rzeczywistości, a oto nowa porażka. Drugocca i bezlitosna, bo tak wymowna w swej symbolice — oto w dniach 1 i 2 września w Warszawie odbędzie się ogólny zjazd wszystkich tych, którzy w dniach nie woli poświęcać swe życie, dokumentując że kochają wolność i kochają Ojczyznę. Sta-na tam obok siebie wszyscy zbratani wspó- na idea walki z wrogiem. Być może, że róż-nili się w kwestiach politycznych, lecz je-den im cel przyświecał, cel święty — pobit wroga.

Dla tego celu łączili się we wspólnych walkach. W tym tkwiła ich mądrość polityczna. Obok AL stawali przedstawiciele AK obok BCH, członkowie KB. Z rozrzewnie-niem i dumą wspomina minione walki, a zastużona duma, bo przeczuli się do zwycię-stwa. A przeciwnicy? Ci co stali z bro-nią u nogi, ci co ścisnęli rękę swego kafa? Ci powinni zwrócić się myślą wstecz do da-ty 1. 9. 1939 roku. Wojnę przegrali nie naród lecz ci, którzy nim kierowali. Przywódcy jednak nie wychodzili z ludu polskiego, a zostawiając naród na pastwę wroga, ujawnili, jak mało im interes tego ludu na sercu leżał.

Przywódcy ci rzadzili narodem jak swo- ją własnością, bez woli i zgody ogółu. A dziś? Dziś rządzi losem narodu sam naród, dziś reprezentuje go i jest jego trzonym robotnik i chłop, dziś w sprawach publicznych biora udział te warstwy, które istotnie stanowią treść i wartość tego narodu. I w tym tkwi zwycięstwo prawdy. Rok 1939 i rok 1945 to dwie enoki. Tam monopartia, zjazdy legionistów i zamowniany lud, tu wła-dza ludu, ciężka i znojna praca w okresie nowożytnym, i piękna, zapewniona przy-szłość.

W tymnie wojny krystalizowała się wielka i zasadnicza myśl, której nam zawsze brak było, budziła się idea, która decyduje o wartości narodu, a mianowicie, że wszy-stkim obywatelom jeden cel przyswiecać powinien, cel zasadniczy — dobro ogółu, a nie własne lub jednej partii. W myśl tej zasady wszyscy, którzy tak czuli w okre-sie walki z okupantem zjednoczyli się we wspólnym czynie.

Elementy warcholskie nie rozumiały te-go i poszły własnymi drogami, przynosząc ogólnym interesom szkodę. Dziś ci pierwsi obchodzą swe zwycięstwo. Po uzyskaniu wolności, ta sama zasada obowiązuje, na-kazem chwili jest praca dla odbudowy kra-ju, jest wspólny wysiłek celem ruszenia warsztatów i wykuvania lepszych warun-ków.

I znowu na apel stanęli najlepsi i praw-dziwi synowie narodu. Bez wzaledu na róż-nice polityczne, bez wzaledu na zapatrywa-nia, bo cel jest wielki i jak wtedy hasłem wspólnym była walka z okupantem, tak dzisiaj jest praca dla przysłości. Nie be-dziemy się gnadać ze sobą, będziemy się kłócić i aniewać nieraz, lecz we wspólnym rumnie będziemy pracować. I znów dzisiaj, elementy te same, które bratały się z wro-kiem, nie stanęły do szeregu, bo im bar-dziej odpowiada interes własny i własnej kasty i znów nasypały się kłamstwa, plot-ki, za nimi poszły barbarzyńskie ekscesy w Krynkwie. Czeladzi i gdzie indziej.

Zakwitło w kołach tych nieróbstwo i wy-czekiwanie na lepszą koniunkturę. Naród polski meczy się w codziennym trudzie, c oni urządzają pogromy. Naród polski cier-pi wskutek dewastacji życia, a oni szabrują, naród polski się konsoliduje, zyskując

(Dalszy ciąg na stronie 2-jej)

USA WZNAWIAJĄ STOSUNKI DYPLOMATYCZNE Z FINLANDIĄ

WASZYNGTON. — Departament Stanu USA ujawnił, że w dniu wczorajszym wzno-wione zostały stosunki dyplomatyczne mię-dzy rządem Stanów Zjednoczonych i Fin-landią.

ODPISANIE DŁUGÓW Z TYTUŁU USTAWY „LEND-LEASE”

WASZYNGTON. — W dniu wczorajszym prezydent Truman oświadczył, że długi Europy z tytułu billu „Lend-Lease” wynoszą 42 miliardy, co stanowi 15% wydat-ków wojennych USA. Prezydent zaproponował anulowanie tego długu i uznanie go za nieściągalny, gdyż próba wymuszenia zapłaty wywołałaby zamieszanie w krajach Europy.

WEŁNA DLA EUROPY

LONDYN (BBC). — Wielka Brytania, Unia Południowo-Afrykańska i Australia zawarły wspólny układ, na podstawie któ-rego zwiększone zostaną dostawy surowej wełny dla wyzwolonych krajów europejskich.

DANIA BĘDZIE OTRZYMYWAĆ POLSKI WĘGIEL

LONDYN. — Agencja Reutersa donosi, że Kopenhagi, że rząd duński zakomunikował iż za produkty rolnicze otrzyma od Polski 400.000 ton węgla i koksu.

POŻYCZKA AMERYKAŃSKA DLA HOLANDII

WASZYNGTON. — Bank Importowo-Eksportowy ujawnił w dniu wczorajszym, że postanowiono udzielić rządowi holender-skemu kredytu w wysokości 20 milionów dolarów.

WSPÓŁPRACA ALIANTÓW TRWA NADAL

LONDYN (BBC). — Rządy Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i Kanady oświadczyły, że mają zamiar kontynuować zapoczątkowaną w okresie wojny współpracę w radzie żywnościowej, surowcowej i radzie sprzętu wojennego.

DYMISJA ARGENTYŃSKIEGO MINISTRA SPRAW ZAGRAN.

NOWY JORK (Polpress). — Minister spraw zagranicznych Argentyny podał się do dymisji.

PRZEDŁUŻENIE OKRESU SŁUŻBY WOJSKOWEJ W USA

WASZYNGTON. — Prezydent Truman wrócił się z pismem do Kongresu, w którym prosi o przedłużenie na dwa lata czasu służby wojskowej poborowym roczników 18 — 25. Jednocześnie prezydent Truman zwraca się do Kongresu w sprawie zachęcenia obywateli Stanów Zjednoczonych do ochotniczego wstępowania do wojska, gdyż wedle żądań generałów Mac Arthura i Eisenhowera Stany Zjednoczone potrzebują w obecnej chwili 1.250.000 żołnierzy, sytuacja bowiem na Pacyfiku jest ciągle jeszcze niebezpieczna.

Polozenie gospodarcze w Anglii

LONDYN (Polpress). — Prasa angielska nie przestaje omawiać sprawy trudności gospodarczych Wielkiej Brytanii.

„Daily Herald” pisze, że rząd podejmuje ogromne zadanie przystosowania nowej, zróżnicowanej organizacji przemysłu brytyjskiego do potrzeb życia pokojowego. Zadanie to jest o wiele trudniejsze, aniżeli zadanie, jakie stało przed przemysłem angielskim w roku 1918.

Zadanie komplikuje się przez to, że przemysł wojenny zanim będzie mógł przejść na produkcję pokojową, będzie się musiał zaopatrzyć w nowe maszyny. Kroki podjęte przez rząd nie mogą mieć natychmiastowych rezultatów.

„Przed 5 laty, 27 sierpnia, miał miejsce największy i najeźszy nalot niemiecki na Londyn. Tych wszystkich, którzy dzisiaj załamują się w obliczu trudności okresu powojennego wzywamy, by wspomnieniami przenieśli się do tego dnia” — tymi słowami rozpoczyna „Daily Express” artykuł, omawiający sytuację ekonomiczną w Wielkiej Brytanii. Dziennik wzywa do okazania w walce z trudnościami gospodarczymi takiej samej siły decyzji, jaka była okazana w roku 1940. Uchylenie ustawy o dzierżawie i pożyczce stworzyło dla Wielkiej Brytanii sytuację bardzo trudną, jednakże zespolone siły Imperium potrafią usunąć trudności.

„Daily Telegraph” jest zdania, że nie udało się rozstrzygnąć problemów, powstałych na skutek nagłego uchylenia ustawy o pożyczce i dzierżawie, bez zawarcia umowy pomiędzy Wielką Brytanią i Ameryką. Dziennik wyraża żal, że premierowi Attlee nie udało się ustalić podatków takiej umowy. „Yorkshire Post” podkreśla, że Wielkiej Brytanii potrzebna jest pomoc Stanów Zjednoczonych. Wielka Brytania musi sprowadzić z Ameryki nowe maszyny dla przemysłu.

Sytuacja w brytyjskiej Partii Pracy

LONDYN (Polpress). — Przykra niespodzianka, jaka spotkała Anglików w związku z ogłoszeniem ustawy o pożyczce i dzierżawie i przemówienie Bevena o polityce zagranicznej wywarły silne wrażenie na „dołach” Partii Pracy. Według niesprawdzonych jeszcze danych wydarzenia te wpłynęły na decyzję utworzenia w październiku, natychmiast po otwarciu sesji parlamentu, komitetu „dołów” partyjnych, który będzie nazwany komitetem „roku 1945”. Komitet ten skorsyła z wzorów dostarczonych przez alijny komitet „roku 1927”, utworzony przez partię konserwatywną. Komitet ten może odegrać dużą

WE WRZEŚNIU KONFERENCJA MINISTRÓW SPRAW ZAGRAN.

LONDYN (BBC). — Na dzień 10 września b. r. zwołana została do Londynu pierwsza konferencja ministrów spraw zagranicznych, przewidziana układem poczdamskim.

SPIS LUDNOSCI W STANACH ZJEDNOCZONYCH

NOWY JORK (Polpress). — Według danych biura spisu ludności, Stany Zjednoczone liczą 189.992.000 mieszkańców. Liczba ludności w porównaniu z rokiem 1940 wzrosła o 8 milionów.

BUŁGARIA ZMIERZA KU DEMOKRACJI

LONDYN. — Agencja Reutersa donosi, że w Sofii dwie nieznanne dotychczas grupy polityczne, a mianowicie stronnictwo demokratyczne i pewien odłam partii socjal-demokratycznej zgłosiły prośbę o wydanie zezwolenia na wydawanie gazety. Jest to uznane za dalszy krok ku demokracji życia politycznego w Bułgarii.

NOWA PARTIA POLITYCZNA W EGIPCIE

LONDYN (Polpress). — Z Kairu donoszą o utworzeniu nowej partii politycznej, noszącej nazwę „Ligi Reform”, do której weszło największe ugrupowanie egipskie „wafdystów”. Liga ma na celu stworzenie takich stosunków, w których rządy egipski i brytyjski mogłyby współpracować dla dobra obu narodów.

FLOTA PODWODNA USA W CZASIE WOJNY

NOWY JORK (Polpress). — Stany Zjednoczone straciły w ciągu wojny 52 łodzie podwodne. Flota podwodna Stanów Zjednoczonych, która liczyła przeszło 200 łodzi podwodnych, zatopiła przynajmniej 1.187 okrętów nieprzyjacielskich, w tej liczbie 164 okręty wojenne.

SFADEK BEZROBOCIA W ALBANI

TIRANA (Polpress). — W rezultacie działalności władz demokratycznych oraz związków zawodowych w Albanii liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 60.000 do 7.000 ludzi.

Tryumf prawdy

(Dokończenie ze strony 1-iej)

na powadze zagranicą, a oni starają się ten naród osmieścić i to wszystko w imię jakiejś swoistej miłości tego narodu, bo tak twierdzą. Czyniełi krzywdę temu narodowi podczas niewoli i czynią ją dziś. Dzień wywołania i dzień uznania Polski przez świat cały był dla nich klęską, lecz nie był to dostateczny cios, by ich oświecić. Zrozumieć powinni, że są na fałszywej drodze, że błądzą, że ich wysiłki napróżno poszły. Może dziś, gdy wielki obóz demokracji krzepnie, gdy coraz większe zatocza koła zrozumienia, że mogą uniknąć ostatecznej swej klęski, przystępując do pracy. Niech nie opóźniają biegu wypadków, bo prawda świecić będzie zawsze triumfem. A część tej prawdy jest i tam na wielkim Zjeździe Uczestników Walki Zbrojnej z Niemcami.

Ci, którzy potrafili zrozumieć, w czym tkwi interes narodu, na gruzach naszej stolicy w 6-tą rocznicę wojny, w postanowieniach swoich napewna udowodnią, że tam, gdzie zajdzie potrzeba dla wspólnego dobra, pójdą zawsze razem, nie dadzą swego wysiłku napróżno, nie będą błądzić, bo zrozumieć, że prawda jest w narodzie i z narodem, i że prawda zwycięża.

Z. F.

Czystka wśród senatorów włoskich

RZYM (Polpress). — Jak donosi agencja „Ansa”, komisarz dla spraw sankcyj przeciwko faszystom Nenni postanowił przeprowadzić czystkę również tej grupy senatorów, których sprawy nie były rozpatrywane przez sąd najwyższy. Na mocy tego postanowienia sąd najwyższy rozpatrzył sprawy 78-miu senatorów z ogólnej liczby 92-eh senatorów. Sąd najwyższy ustalił, czy ci senatorzy mają prawo do tytułu senatorskiego. Pozostałych 14-tu senatorów już otrzymało prawo zasiadania w zgromadzeniu doradczym. Wśród 78-miu senatorów znajduje się również marszałek Badoglio.

WIADOMOŚCI Z OKUPOWANYCH NIEMIEC

LONDYN. — B. B. C. Kierownik amerykańskiego urzędu bezpieczeństwa w amerykańskiej strefie okupacyjnej podaje, że do dnia 1 sierpnia b. r. 100 tysięcy hitlerowców usuniętych zostało ze stanowisk, a majątek ich uległ konfiskacie.

W Bremie usunięty został ze swego stanowiska nadburmistrz, który nie podporządkowywał się nalezycie władzom okupacyjnym i nie wykonywał się odpowiedzialnie ze swych obowiązków.

W Wiedniu popełnił w dniu wczorajszym samobójstwo Ralf Guenther pułkownik SS, który był specjalnym referentem do spraw żydowskich.

We Frankfurcie odbyła się 3-dniowa konferencja amerykańska władz okupacyjnych.

MILITARYZM NIEMIECKI NIE MOŻE SIĘ ODRODZIĆ

LONDYN (Polpress). — Władze wojsko we amerykańskie wydały dla Niemców swojej strefy okupacyjnej następujące zarządzenie: Niemcom nie wolno zawierać żadnych transakcji handlowych z osobami lub firmami poza krajem.

Zarządzenie to ma na celu przeszkodzenie wszelkim próbom odrodzenia się militarysty niemieckiego.

FRANCJA OBEJMUJE ZARZĄD NAD KOLEJAMI FRANCUSKIMI

PARYŻ (Polpress). — Między władzami sojusznymi i francuskim ministerstwem komunikacji i robót publicznych zawarta została umowa, na mocy której koleje francuskie przechodzą pod zarząd władz francuskich.

Witold Zechenter

Drukowane życie

Czy wiemy wszyscy, co oznaczają takie nazwy jak nonparel, petit, borgis czy garmond? Z tej dziedziny jest nazw znacznie więcej, przynajmniej kilkadziesiąt, ale te cztery zacytowane powyżej są najczęściej spotykanymi i najczęściej używanymi w języku dziennikarskim.

Język ten jest bogaty — może tak samo, może więcej jak języki innych zawodów. Każdy bowiem zawod — wliczając w to i zawody miłosne — wytwarza swój własny język potoczny, taki żargon zrozumiały właściwie tylko dla ludzi w nim pracujących. Dziennikarstwo ma też swój własny argot równie dobry jak narzecza marynarzy, ślusarzy, szoferów i innych kast obywateli. W tym dziennikarskim narzeczu zmieszane są także w wielkiej ilości różne określenia drukarskie, bo przecież redakcja z zecerami najczęściej współpracuje przy wydawaniu na świat codziennie nowego numeru pisma.

W narzeczu tym różne słowa znaczą co innego niż w normalnej mowie polskiej. Światło nie znaczy wcale światło lampy, czy słońca, lecz przestrzeń w układzie drukarskim wolna, która na stronie dziennika będzie białymi plamami papieru. Kolumna nie ma nic wspólnego z kolumną grecką ani rzymską, lecz jest to po prostu jedna strona dziennika, przy czym wyraz strona nie jest w narzeczu tym w ogóle znany. Wszystko co idzie do druku jest skryptem, choćby było nawet maszynopisem albo przedrukowanym drukiem — a każdy skrypt jest adjustowany w redakcji, a justowany w zecerii. To znaczy, że w redakcji jest on odpowiednio poprawiany i preparowany, podkreślany, znaczony, a w zecerii po złożeniu staje się układem, który znów jest odpowiednio rozmieszczony przy lamaniu, bynajmniej nie kości ani w kościach, lecz przy lamaniu numeru. Bo w narzeczu tym numer można prowadzić, robić albo łamać. Prowadzi numer jeden z głównych redaktorów, robią numer jego koledy, a łamie się numer w zecerii, to znaczy odpowiednio rozmieszcza się układy w kolumnach. Przykładów takich namnożyćby można jeszcze bardzo wiele.

Ale wróćmy do zacytowanych na wste-

pie nazw: nonparel, petit, borgis, garmond. Nazwy te oznaczają rozmaite kroje druku, jakimi drukuje się dzienniki. Bo pracodawcy wszyscy czytelnicy dzienników wiedzą i spostrzegają to, że innym drukiem wbiła się w oczy artykuł wstępny a innym czerni papier kronika, innym wypukła się wiersz, innym płynię dołem kolumny felieton.

Te rozmaite kroje pisma drukowanego mają nazwy, a najczęstsze wśród nich — to właśnie nonparel na oznaczenie drobniejszego maczku, podobnie jak colonel, petit — druk drobny, borgis — średni i garmond — znaczny.

Tymi krojami druku zapelnia się w większej części dziennik. Wśród nich — dla wypuklenia pewnych słów czy zdań — stosuje się druk tłusty tych samych krojów lub też druk pochylony, kursywę albo rozstrzelony, spacjowany.

Rano czytamy dziennik zanim udamy się w krąg codziennych zajęć. Oczy nasze kolejno przebiegają po setkach równych linijek nonparelowych, petitowych, borgisowych i garmondowych.

Wchłonęliśmy w siebie treść dnia, zwienu, dnia, lotną treść życia, zmienną; falującą z dnia na dzień, wszechbarwną, najróżnorodniejszą.

Zanim nie było dzienników, treść tę podawali sobie ludzie z ust do ust. Opowiadali o wielkich zdarzeniach politycznych, o przyziemnych plotkach miasteczkowych, o nadprzyrodzonych zjawiskach. Opowiadali sobie jedne rzeczy głośno, inne szepotałem, jedne otwarcie, inne za zamkniętymi starannie drzwiami.

W ten sposób tworzyli żywy, mówiony dziennik. Mówiony tymi samymi różnymi krojami druku, jakimi dzisiaj dziennik jest drukowany...

Bo wtedy, gdy nie było jeszcze nawet pierwszych, wielkich czołonek gutenbergowskich, czyż szepc, którym podawano sobie wieść o tym, że piękna księżniczka ma kochanka, nie był nonparelem, tym najniebieszym druczkiem, który w szpalach dziennika osiada jak szepc? A wiadomość o zwycięstwie króla czyż nie szła triumfem gło-

nych słów jak garmond osiadający w szpalach, macny i zdecydowany? A gdy pieśń wstała o tym czynie, czyż nie była ona jakby kursywą śpiewaną, okrągłą, jasną i kształtną?

Dawno, nim w pracowni uczonego powstały pierwsze, niesłowne, wielkie czołonek, ludzie mówili już nonparelem, petitem, borgisem, garmondem, kursywą...

I przyszła prasa, która zastosowała się do tych krojów szepc i głosu pełnego, do tych słów śpiewanych i rabanowych, krzyżujących i wlatujących szybko w uszy za zawartymi drzwiami.

A w mowie naszej nadal pozostały te same kroje druku.

Od wczesnego ranka do późnej nocy słyszemy nonparel i garmond, druk tłusty i kursywę i wszystkie rodzaje druku, który zda się tylko spać przyprószonym snem w drukarnianych kasztrakach i w magazynach linotypów, nim spłynię w roztopiony ołów, tworząc w nim swój kształt. Od rana do nocy i w nocy do rana słyszemy te wszystkie kroje druku w naszej mowie.

Za ścianą dobiega szarym rankiem nonparelowa modlitwa. Proszą się słowa szare i codzienne, szybko biegna, wskakują na siebie, mijają się, spacjowane krótkim oddechem. Wpada w nie dobiegający z podwórza wytłuszczony garmond sprzedawcy drzewa w kółkach. Płynię drżąc kursywą śpiewu jakiejś dziewczyny...

Na ulicy mijający przechodnie mówią borgisem o pogodzie i nonparelem o nowym kontyngencie elektryki. Petittem robi mło dzieniec w tramwaju do towarzyski wytłuszczając słowa o miłości namietnej i o umówionej randce. Wpada garmond konduktora: kto jeszcze z państwa nie ma biletu?

I tak jest przez cały dzień. Uszy nasze łowią wciąż nonparel, petit, borgis, garmond, druk wytłuszczony albo pochylony.

Jakim drukiem poszczególne artykuły dziennika mają być drukowane — o tym decyduje się w redakcji. Bo nie jest to rzecz obojętną. Druk podkreśla nieraz, a nieraz rozmyślnie tuszuje treść. A gdyby nie przestrzegano pewnych stałych kanonów — byłaby to rewolucja. Jakże by dziko wyglądał dziennik, który by nagłe zmienił te kanony i ni stąd ni zowąd wydrukował artykuł wstępny nonparelem, a kronikę tłustym garmondem?

Tak jest w dzienniku, gdzie dobór kroju

druku powoduje nieraz dłuższe debaty. A jak jest w życiu?

Niestety... w mowie naszej nie przestrzegamy zawsze odpowiednich kanonów druku i nie zawsze stosujemy pewne jego kroje z namysłem i zastanowieniem.

Jakże bowiem często słowa, które powinny być szepcane nonparelem, krzyczymy garmondem, a — na odwrót zdania, które wytłuszczyć winniśmy przynajmniej borgisem, prószymy niedbale petitem?

Jeżeli tyle jest nieporozumień, tyle niedociągnięć między nami, jeśli ustawicznie napotykaemy na niespodziewane trudności, przeszkody, komplikacje, jeżeli — jak mówią znane powiedzenie — najtrudniej porozumieć się ludziom mówiącym tym samym językiem — czyż nie spora wina wypływa stąd, że nienależyście dobieramy krój druku do naszych słów?

Jakże często zapominamy o tym, że prosić należy nonparelem, żądać garmondem, miłość wyznawać kursywą, plotkować petittem, prawdę mówić borgisem. I że trzeba umiejętnie wytłuszczać pewne słowa towacjami głosu, niektóre zdania rozświetlać gestem jak interliniami, niektóre wyrazy spacjować odstępami oddechu.

Dlatego nie lubimy rozmawiać z osobami o przytępionym sluchu. Je wszystko do nich musimy mówić wytłuszczonym garmondem. Dlatego nieraz meczy nas prywatna rozmowa w miejscu publicznym, że wszystko tańc musimy w nonparelu.

I dlatego cenimy najwięcej rozmowę z najbliższą nam osobą. Bo możemy mówić do niej tak po prostu, zwyciężymy petittem czy borgisem, nie musimy zbyt często zważać na adjustację, jakie słowo wytłuszczyć, jakie wyrzec kursywą. Mówimy po prostu tak, jak słowa płyną i oddech nam je spacjuje albo odstępami dają pocatunki, a wyraz oczu służy za interlinię. I jak w druku pomiędzy odstępami w artykule czy dokoła zuro tek wiersza musi być światło, tak w tej rozmowie światło daje uśmiech.

I najmilej, gdy taka rozmowa ginte w zmierzchu, który spływa za oknem. Noc jak olbrzymi kalender sprasuje formę ziemi przykrytą matrycą cienia. Słowa na jawie i słowa snów przemkną melodyjną kursywą.

Tak więc wiemy równie drukowane życie jak martwe, przez nas robione dzienniki...

KRONIKA

Nowy rok szkolny

Inspektorat Szkolny w Częstochowie zawiadamia, że nowy rok szkolny 1945/46 dla publicznych i prywatnych szkół powszechnych na terenie miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego rozpocznie się dnia 4 września 1945 r.

W powiecie nabożeństwa z okazji rozpoczęcia Nowego Roku Szkolnego odbędą się w kościołach parafialnych. W Częstochowie zaś odbędzie się wspólne nabożeństwo dla wszystkich szkół średnich i powszechnych na Jasnej Górze przed Szyttem o godz. 9-tej rano.

W razie deszczu nabożeństwa odbędą się w następującym porządku: dla wszystkich szkół średnich na Jasnej Górze w Bazylice, dla wszystkich szkół powszechnych w Katedrze o godz. 9-tej rano.

Komunikat

Powiatowy Zarząd Str. Ludowego w Częstochowie zawiadamia wszystkie Zarządy Kół Wiejskich, a więc Prezesów, Sekretarzy, Wiceprezesów, Skarbników, że dnia 2 września 1945 r. o godzinie 11-ej w lokalu Stronictwa, III Aleja 55, i piętro odbędzie się zebranie informacyjno-organizacyjne.

Z uwagi na to, że na zebraniu tym będą Przedstawiciele Wojewódzkiego Zarządu przybycie wszystkich Zarządów Kół Wiejskich jest obowiązkowe.

Wszystkie gazety dla wszystkich

Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, realizując swoje zamierzenia w dziedzinie kulturalno-oświatowej, uruchamia w większych ośrodkach miejskich publiczne czytelnice gazet. Dzięki zrozumieniu, jakie „Czytelnik” znalazł w miejscowym Wydziale Oświaty i Kultury Zarządu Miejskiego, uruchamia się w Bibliotece Miejskiej przy Alei N. M. P. — 22 publiczną czytelnice gazet. Czytelnia ta będzie zaopatrzona we wszystkie wydawnictwa „Czytelnika” tak codzienne, jak i periodyczne. Obecnie czytelnia zaopatrzona jest w około 100 różnorodnych gazet, tygodników ilustrowanych, miesięczników i innych o treści zarówno informacyjnej, jak i literackiej, fachowej i naukowej.

Członkowie Spółdz. Wyd. „Czytelnik” będą korzystali z czytelnicy bezpłatnie. Członkiem Spółdzielni może zostać każdy, wpłacając 10 zł. wpiślowego i jeden udział wynoszący 100 zł., który można wpłacać częściowo w ratach miesięcznych po 25 zł.

Okazja przesłania listów do rodzin zagranicą

W związku z wyjazdem Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej do Rzymu, zawiadamia się rodziny żołnierzy i osób cywilnych, przebywających we Włoszech na Bliskim Wschodzie i w Afryce, że Ambasada doreczy listy i wiadomości, które zostaną nadesłane pod adresem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Wydział Zachodni, Warszawa, Al. Szucha 23.

Listy należy opatrzyć napisem: Dla Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie.

Warszawa czeka!

Zarząd chrześcijańskiego Cechu Słusarzy w Częstochowie, wzywa wszystkich swoich członków, ażeby nie pozostawali za innymi, żeby spieszyli wykupić nalepki na odbudowę Warszawy.

Nalepki są u sekretarza Cechu ob. K. Miszczyka, sklep „Rzemieślnik”, I Aleja Nr. 12.

Zebranie Komitetu P. P. R. Dzielnicy Ostatni Grosz

Komitet Dzielnicy Ostatni Grosz powiadamia członków P. P. R., że w dniu 2 września o godz. 5-tej po poł. odbędzie się ogólne zebranie. Przybycie obowiązkowe.

Komunikat M. L. P. P. W. Nr. 4 w sprawie zakończenia „Akcji Żniwnej” 1945 roku.

Junacy Młodzieżowego Legionu Pracy Przysposobienia Wojskowego, którzy brali udział w „Akcji Żniwnej”, zbiorą się na odprawę do Starostwa Powiatowego, pok. 109, w sobotę dn. 1 września b. r. o godz. 11-ej.

Komendant Jastrzębiec.

Zebranie Komitetu Przyjaciół Rodzin M. O.

W dniu 4 września 1945 roku o godz. 19-tej w świetlicy Komendy Powiatowej M. O. przy ul. Śląskiej 8, odbędzie się zebranie Prezydium Komitetu, wraz z członkami poszczególnych sekcji: Finansowej, Odzieżowej, Apropowizacyjnej i Kulturalno-Oświatowej. Uprasza się wszystkich członków o punktualne przybycie, wraz z deklaracją członkowską, jakie pobrali celem dokooptowania dalszych członków.

Zebranie Stowarzyszenia b. Więźniów Politycznych

Stowarzyszenie b. Więźniów Politycznych zawiadamia, że dnia 1 września r. b. o godz. 16-ej odbędzie się zebranie sprawozdawcze ze zjazdu w Łodzi w lokalu własnym przy ul. Kopernika Nr. 6.

Posiedzenie Tow. Lekarskiego

Związek Lekarzy R. P. Obwód Częstochowski zawiadamia, że w dniu 1 września r. b. o godzinie 19-ej w lokalu własnym przy ul. Al. Wolności 16 odbędzie się inauguracyjne posiedzenie Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego z odczytem Doc. D-ra J. W. Grotta p. t. „Rozpoznanie i leczenie cukrzycy w praktyce”. Po odczytaniu odbędzie się wybór Zarządu Tow. Lek.

Uroczysta Akademia

W dniu 1 września b. r. O. M. „TUR” w Częstochowie urządza Uroczystą Akademię ku uczczeniu pamięci Stanisława Dubois nieugiętego bojownika o prawa ludu robotczego, więźnia Brzeźnia i Oświęcimia. Człowieka, który całe życie walczył o Sprawiedliwość i Socjalizm, duchowego przywódcę młodej gwardii proletariackiej za mordowanego przez zbirów hitlerowskich w Oświęcimiu.

Akademia odbędzie się w lokalu własnym przy ul. Kopernika 6. o godz. 6-ej po południu.

Komunikat „Orbisu”

Z dniem 1-ym września r. b. zostanie uruchomiona komunikacja samochodowa pasażerska na trasach:

I. Częstochowa — Katowice

1. Odjazd z Częstochowy o godzinie 7.00
- Przyjazd do Katowic o godzinie 9.30
2. Odjazd z Częstochowy o godzinie 14.00
- Przyjazd do Katowic o godzinie 16.30

Katowice — Częstochowa

1. Odjazd z Katowic o godzinie 10.00
- Przyjazd do Częstochowy o godzinie 12.30
2. Odjazd z Katowic o godzinie 18.00
- Przyjazd do Częstochowy o godzinie 20.30

II. Częstochowa — Łódź

1. Odjazd z Częstochowy o godzinie 14.00
- Przyjazd do Łodzi o godzinie 18.00

Łódź — Częstochowa

1. Odjazd z Łodzi o godzinie 8.00
- Przyjazd do Częstochowy o godzinie 12.00

Komunikat Okr. Kiel. Izby Aptekarskiej

Okręgowa Kielecka Izba Aptekarska z siedzibą w Częstochowie otrzymała pewną ilość surowicy dyfterydycznej po 3000 jedyn. po cenie zł. 20.— za flakon, którą apteki prywatne w Częstochowie i na prowincji rozprowadzą pomiędzy ubogą ludność.

Dyżury lekarzy

W dniu 2 września b. r. dyżurują następujący lekarze:

Internista — Bederski Jan, Dąbrowskiego 21,
Chirurg — Karczowski Wł., Jasnogórska 7/9,
Ginekolog — Bukowski Juliusz, III-cia Aleja 52,
Laryngolog — Bielunas, Jan II-ga Aleja 33,
Okulista — Pacowicz Janina, I-sza Aleja 11,
Dentysta — Parczyński St. Jasnogórska 102.

Z uroczystej Akademii w II Komisariacie Milicji Obywatelskiej

W II Komisariacie Milicji Obywatelskiej w sali pięknie udekorowanej zielenią i świeżkami odbyła się uroczysta Akademia, na którą przybyło bardzo wiele osób. Uroczystość poprzedzona została hymnem narodowym odegranym przez ob. Izmera, po czym słowo wstępne wypowiedział ob. Turek. Prelegent w krótkich, lecz treściwych słowach wykaźał rolę, jaką spełnia Milicja, jak obywatel demokratycznej Polski winni współpracować z Milicją. Po referacie nastąpiła część programu artystyczno-scenicznego, która trwała przez 2 godziny. Ob. Kopeć Maria wygłosiła wiersz p. t. „Polska to nie wy, panowie”, ob. Maria Pelikant odśpiewała kuplety p. t. „Jak się tu można wyrobić na damę”, po czym ob. Sliwicka recytowała „Ode do Młodości”. Ob. Barbara Walkówna odśpiewała „Ty moje szczęście”, ob. Izmer wykonał na skrzypcach „Wiązankę”, następnie zaś ob. Juszczyk rozbawił publiczność monologiem p. t. „Znakomity felczer” Zawodowa śpiewaczka ob. Kwiecińska odśpiewała „Ty moje marzenie”, z kolei zaś zespół złożony z 5 osób odegrał skecz p. t. „Nowoczesne małżeństwo”. Po finale przemówił do gości zastępca komendanta miasta Milicji Obywatelskiej, ob. Jabłoński, który w mocnych słowach omówił pracę milicjanta.

Zapisy do szkół częstochowskich

Uwaga uczniowie i kandydaci do Szkoły Sztuk Pięknych w Częstochowie.

Zapisy na rok szkolny 1945/46 rozpoczynają się w dniu 1 września r. b. w godz. od 10 do 12 i od 16 do 17 w lokalu szkoły, ul. Wilsona 2/8, II piętro.

Sekretariat Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków w Częstochowie, II Aleja 43 urządza codziennie o godz. 12-13. — Wydawanie kart żywnościowych.

Wpisy uzupełniające do Państw. Szkół Zaw. Żeńskich

1) 4-letniego Gimnazjum Krawieckiego, 2) 3-letniego Gimnazjum Trykotarskiego, 3) 1-roczonej Szkoły Przysposobienia w Gospodarstwie Rodzinnym, 4) 2-letniej Szkoły Gospodarczej, 5) Popołudniowe kursy dla dorosłych szycia i gotowania — przyjmuje kancelaria szkolna przy Al. Wolności 2/6 codziennie od godz. 9 — 12 i od 16 — 17.

Egzamin wstępny do I kl. Gimnazjum Krawieckiego odbędzie się w dniu 1 września. Rozpoczęcie roku szkolnego 4 września 1945 r.

Państw. Seminarium dla Ochroniarek w nowym lokalu

Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Częstochowie przeniosło się do budynku własnego przy ul. Jasnogórskiej 64.

Zapisy trwają. Kancelaria czynna w godzinach 10 — 12, I piętro.

ciężkie warunki bytu jego rodziny i podkreślił poświęcenie i obowiązek. Po przemówieniu rozpoczęła się zabawa taneczna, która ciągnęła się, aż do rana.

Przy stolikach również zabawiali goście śpiewem i deklamacjami ob. Kwiecińska i ob. Wesołowski. Należy podkreślić, że całość programu wypadła dobrze, przy czym trzeba zaznaczyć, że część wykonawców to członkowie Milicji Obywatelskiej, a część druga to członkowie Z. W. M. Całość reżyserował ob. Szczawiński.

Zapisy do Społecz. Liceum i Gimn. w Kamienicy Polskiej

Dyrekcja Społecznego Liceum i Gimnazjum im. Adolfa Dygasińskiego w Kamienicy Polskiej — z prawami ogłasza zapisy do wszystkich klas licealnych i gimnazjalnych. Kandydaci winni wykazać się świadectwami dotychczasowych studiów oraz złożyć w kancelarii życiorys, metrykę urodzenia i 2 fotografie.

Warunkiem przyjęcia do kl. I-ej jest posiadanie świadectwa 6 klas szkoły powszechnej, oraz nie przekroczenie lat 16. Dla osób nie posiadających świadectw szkolnych odbędzie się egzamin wstępny.

Uczniowie zdolni a niezamożni, pracownicy państwowi, oraz mający więcej niż jedno dziecko w Gimnazjum korzystają z 25 proc. 50 proc., i 75 proc. ulgi w opłacie czesnego.

Egzaminy wstępne rozpoczną się 3 września 1945 roku, o godz. 8 rano.

Termin rozpoczęcia zajęć 6 września 1945 r., o godz. 8 rano. Kancelaria czynna codziennie od godziny 8 do 3.

Kancelaria Liceum i Gimnazjum przyjmuje jednocześnie zapisy do Gimnazjum dla dorosłych z kursem przyspieszonym (2 klasy w ciągu 1 roku — dla osób pragnących zdobyć wykształcenie średnie, a znajdujących się poza wiekiem szkolnym).

Przy Liceum i Gimnazjum uruchomione będą internaty męski i żeński.

Z restauracji „Niespodzianka”

Dyrekcja restauracji „Niespodzianka” (I-sza Aleja 12, I piętro) zawiadamia Szanowną Klientelę, że od soboty 1 września w powiększonym i ulepszonym lokalu koncertować będzie wspaniały zespół pod dyr. doskonałego skrzypka Mieczysława Machury z dobrze zapowiadającym się młodym, utalentowanym harmonistą Zenonem Szymańskim.

Zabawa taneczna na akcje dożywiania dzieci

Pod protektoratem Prezydenta Miasta Dr. T. Wołańskiego dnia 19 b. r. o godz. 20-tej odbędzie się zabawa taneczna w sali Hotelu „Polonia” Wejście 25 złotych. Dochód przeznaczony na akcję dożywiania i akcję rozrywkową wśród dzieci robotników fabrycznych. Bufet obficie zaopatrzone. Orkiestra jazzowa.

Zabawa taneczna

W dniu 1 września b. r. o godz. 21-ej Org. Młodz. T. U. R. urządza Zabawę taneczna, we własnym lokalu przy ul. Kopernika 6. Wstęp. 40 zł. Sala powiększona. Bufet na miejscu. Wejście tylko za zaproszeniami.

Zaproszenia do nabycia w Sekretariacie TURU, ul. Kopernika 6. Orkiestra pod kierownictwem Mieczysława Machury.

Zabawa OM TUR w Blachowni

Organizacja Młodzieży TUR w Blachowni urządza w dniu 2 września 1945 r. zabawę taneczną z loterią fantową na dziedzińcu szkolnym w Blachowni. Dochód z tej imprezy przeznaczony jest na cele kulturalno-oświatowe.

Oświadczenie

W związku z artykułem p. t. „Jak hitlerowscy oprawy szaleli na Zawodziu”, zamieszczonym w n-rze „Głosu Narodu” z dnia 26 maja 1945 roku, oświadczam, że zawarte w nim zarzuty pod moim adresem są nieprawdziwe i że znajduję się w posiadaniu dokumentów i zaświadczeń 17-tu osób, które potwierdzić mogą prawdziwość moich słów.

(—) Wacław Gruszecki.

Fraszka i wierszyki

Co dzień święto

Lubie te uroczystości,
Mowy, śpiewy, marsze —
Odradzają się tradycje
Rzeczne i najstarsze.

Tak nas wniosła ta muzyka
Pieknie upajają — —
Ale poco? Wszak nam co dzień
Kiszki marsza grają!!

BB.

Życia kulturalnego

Z Kawiarni Literackiej

Jak się dowiadujemy doskonały zespół jazz'owy „Da capo” pod dyrekcją Mariana Raczyńskiego w składzie: Leopold Jąłowicki, Roman Zwierzynski, Marian Wojciechowski i Teodor Turek, przygotował na dzisiejszy wieczór moc najpiękniejszych melodii i przebojów muzycznych. Stał bywalcy Kawiarni niewątpliwie spędzą w Literackiej miły i niezapomniany wieczór.

Teatry Miejskie

Dziś w sobotę 1 września o godz. 19-ej oraz jutro w niedzielę 2 b. m. o godz. 16-ej i 19-ej (dwa przedstawienia) w dużej sali Teatrów Miejskich „Gałganek”, komedia w 3 aktach D. Nicodemiego w tłumaczeniu J. Iwaszkiewicza. Czaruje ta komedia odniosła na onegdajszym premierze bezsporny sukces. Nie dziwnego. Obfituje ona w szereg świetnie napisanych, szczerze zabawnych, a zarazem głęboko wzruszających scen. A że jest świetnie wyreżyserowana (rez. A. Kwiatkowski, który zarazem gra główną rolę męską), doskonale wystawiona (dekor. Wł. Wagner) i wybornie obsadzona (w roli tytułowej J. Łukowski, w dalszych: L. Korwin, St. Łopuszańska, K. Salaburska, M. Mieczynski, R. Ciriń, F. Sarnowski i Z. Salaburski), więc niewątpliwie zapełniać będzie widownię przez długi szereg wieczorów.

Bilety na dzisiejsze i jutrzejsze przedstawienia do nabycia w kasie Teatru od godz. 10-ej do 12-ej i od 14-ej do rozpoczęcia przedstawień.

Niespodzianki dla dzieci w „Chochliku”

W niedzielę 2 września (na ostatnich 2-ach przedstawieniach pięknej bajki „Historia o Zosi i Wilku” zostaną rozdane dzieciom bezpłatne losy na loterię fantową. Omal każdy los wygrywa cenny fant. Początek przedstawień o godzinie 12-ej i 16-tej.

Kronika sportowa

Wycieczka cyklistów

Częstochowskie Towarzystwo Cyklistów i Motocyklistów urządza w niedzielę 2-go września wycieczkę do Mirowa. Zbiórka o godz. 7.30 rano w lokalu klubu, II Aleja 21. Zarząd zaprasza do jak najliczniejszego udziału członków oraz sympatyków.

Piłkarze łódzcy i warszawscy goszczą w niedzielę w Częstochowie

W niedzielę na Stadionie piłkarze nasi zmierzają swoje siły w spotkaniach z piłkarzami Warszawy i Łodzi. O godz. 15.30 WKS Orzeł stoczy walkę z czołową drużyną łódzką — Widzewem, a o 17.30 Victoria stanie naprzeciw jednej z najlepszych jedenastek stolicy — Legii, posiadającej w swojej historii pasmo pięknych sukcesów z czasów b. ligi państwowej.

Walne zebranie K. S. „Częstochówka”

Zarząd Klubu Sportowego „Częstochówka” podaje do wiadomości, iż w poniedziałek, dnia 3 września o godzinie 6 wieczorem w sali ob. J. Stysińskiego przy ul. św. Rocha 35, odbędzie się Walne Zebranie Klubu.

Obecność członków klubu obowiązkowa. Zarząd zaprasza na zebranie również i sympatyków.

Naprzód (Lipiny) zwycięża z trudem Milicyjny KS. 2:1 (0:0)

Wynik jest dużym sukcesem dla graczy Milicyjnego, choć Naprzód zagrał poniżej formy, jaką widzieliśmy u niego niedawno. Wyróżniła się trójka obronna miejscowych Bąkowski — Piekacz — Kuśmierski, zwłaszcza ten ostatni w roli bramkarza wypadł doskonale. Strzelcami dla Naprzodu byli Kuboc i Stanewski dla Milicyjnego zaś Sośniński. Widzów znikoma ilość, Sędziował poprawnie ob. Florczyk.

WKS Orzeł gromi

WKS Rażny (Skierniewice) 8:0 (4:0)

Drużyna ze Skierniewic okazała się przeciętnym przeciwnikiem, z którym Orzeł dawał sobie lekko radę w pojedynkach zarówno ofensywnych, jak i obronnych. Goście jedynie rzadka przedstawiali się na pole karne miejscowych, natomiast w 90 proc. akcje toczyły się na ich własnym polu. B. ładnie zagrał atak WKS Orzeł, dorównywała mu także pomoc likwidując w zarzodku zamierzenia Skierniewicz. Bohaterem meczu był Klimczyk zdobywca 4-ch bramek, w tym jednej wspaniałym strzałem z przeboju. Pozostałe gole strzelił Szafarski, Mordarski, Waśko i Cyganik. Goście przetrzeli karnego. Sędziował b. dobrze ob. Michalczuk.

WKS Orzeł II — Papiernia 7:3 (1:1)

Papiernia tylko w pierwszej połowie walczyła równorzędnie, po pauzie wojskowi opanowali zupełnie sytuację. Wyróżnił się u nich Radomski i Toboła.

OD PEDAKCJI

Z powodu braku papieru wstrzymaliśmy czasowo od dnia 3 września wydawanie „Sportowca”. Z chwilą, gdy pozwolą nam na to względy techniczne wydawanie „Sportowca” wznowimy.

TEATR MIEJSKI

„GAŁGANEK“

komedja w 3 aktach Dario Niccodemi'ego tłum. J. Iwaszkiewicza.
Reżyser: Artur Kwiatkowski, dekoracje Wł. Wagner.

Sprawozdawca teatralny niewiele ma do powiedzenia o tego rodzaju utworach, powiedzmy sobie sentymentalno-plochych. Streszczyć ich prawie niepodobnie, analizować nie ma potrzeby. Jedynym ich celem jest wesołość, która zwirował, w znacznej części, jest wypadkową z werwy aktorów i z usposobienia widza. „Gałganek“ jest jednym ze słabszych dzieł autora, który wywodzi się z Europy słonecznej. W słońcu i z radości życia rodzi się teatr komediowy, którego istotą jest owo żywiołowe musowanie słowa, gestu, właściwie dzieciom południa. Podziwiamy w „Gałganek“ nieprawdopodobną dozę tuszu szlachetności, który chwilami zmusza, aż do płaczu.

Przeżywając perypetie uczuciowe „Gałganek“ najczęściej nie wierzymy, jak nie wierzymy inżynierowi Tito od początku, że w stosunku do Gałganka zamierza być jedynie opiekunem. Stary to loweas ten Tito, pod nieśmiałością jego i uszanowaniem, czuć w nim utajony żar rasowo ko-chanka, takiego, jakich wydają tylko Włochy, pra-

cyjczyna tenorów miłości...

Gałganek, wnosząc, instynktownie ocenia te jego przymioty od chwili zetknięcia się z nim, a Fran-ka praktycznie oddawna. Francka, to doświadczona kokotka, to typ, o którym mówił Mickiewicz mówiąc o Telimienie, że i „rozum i wielkie do-świadczenie miała“. Karol Benini z żoną to zna-ne typy małżonków chodzących własnymi ścieżkami miłosnymi, mimo pozory zupełnie odwrotnie wyglądające.

Komedja dowcipnie pomyślana, przeprowadzo-na jest niezbyt może błyskotliwie, ale inteligentnie i ze smakiem. Słucha się jej niby opowiadania do-brego causeura, który umie potrzebnywać zacie-kania i zawsze ma jakąś niespodziankę w za-nadrzu. Rzadko rodzi głośny śmiech, często u-śmiech.

Powiedział kiedyś Boy-Zeleński, że „im dłużej żyje na świecie tem bardziej inteligencja. dowcip, bez dobrotliwych wyjątków, mi się niesympatyczne i nie-zajmujące“ — i dlatego wdzięczni jesteśmy Nic-

codemi'emu, że w komedii swej podarował nam dużo dobrotli.

Reżyser i oddawca głównej roli inżyniera Ty-tusa Fanti Artur Kwiatkowski wymaga dwóch oc-en. Jako inżynier jest bezkonkurencyjny i znako-mity; był „mężczyzną“ w każdym calu. Wokół o-soby tego doskonałego aktora można spiętrzyć wszystkie superlatywy. Gra jego była misterna i ciepła, pełna szczęśliwej i nowoczesnej inwencji mimicznej, umiała nie tylko pozyskać sympatię i współczucie widza, ale potęgowała je do ostatniej isceny.

Jako reżyserowi zarzucamy brak troski o grę re-żysty zespołu; stanowczo z tego narybku można by-lo więcej wydobyc. Wiele, wiele scen przejaśkrawi-ono, a nade wszystko, zwłaszcza w I akcie brak tempa.

Janina Łukowska, jako Gałganek z umiłowaniem i znowiem wypieściła każdy szczegół roli. Za-stanawiałem się, kiedy ta najczęściej na afisz wsta-wiana artystka ma czas na tak wspaniałe opraco-wanie roli. Odniosła pełny triumf, bogatą kanwę dostarczoną przez autora, zahaftowała mnóstwem pomysłów i wyborne cieniowanych szczegół-ów. Stwierdzić z przyjemnością musimy, że moż-liwości sceniczne J. Łukowskiej są wprost nie-ograniczone.

Stanisława Łopuszańska w roli bezdusznej ko-

katki Franki opanowała scenę i widownię pełną gamą temperamentu i lekkoduchostwa. Była, jak należy, mieszalchetna. histeryczna i wygrywała w tempie wszystkie kwestie

Karol Gełmi — adwokat — w edycji Mieczys-ława Mieczynskiego był w miarę potrzeby godny, szlachetny, obślizgły kobieciarz i jedno-cześnie najczulszy małżonek. Rolę oddał sta-rannie i z rutyną.

Małżonką Beniniego — Emilią była Lidia Koe-win, Zdaje się, że rola ta nie odpowiadała natu-rze jej talentu. Borykała się z nią, jak mogła by-wyść zwycięsko.

Doskonałe epizody odtworzyli Roman Ciriń w roli Faneta ulicznego, Don Juana oraz Zdzis-ław Salaburski w roli kelnera Flawia.

Podkreślić z uznaniem należy poza finezyjnym wykonaniem, wspaniałą charakterystyką obu ar-tystów. Jako ubogi nauczyciel Buritti wzruszył nas Ferdynand Sarnowski.

Dekoracje niepokoiły oko zagadkowym wyglą-dem I i II aktu nie możemy gratulować art. W. Wagnerowi.

Sumując podkreślić należy z uznaniem, że sztuki, które wystawione zostały pod egidą dy-rektora Tadeusza Krotkę mają swój dobry styl, stan i charakter. „Gałganek“ wróżyliśmy duże powodzenie. W. N.

OBWIESZCZENIA URZĘDOWE

Oddział Drogowy P. K. P. w Częstochowie
ogłasza

Przetarg nieograniczony

- na roboty związane z naprawą i przeróbką magazynu towaro-wego na st. Rozprza,
 - na roboty związane z budową magazynu węglowego na stacji Błachownia,
 - na roboty związane z naprawą magazynu towarowego na sta-cji Baby.
- Oferty należy składać w Biurze Oddziału Drogowego do dnia 7 września 1945 r. Otwarcie ofert nastąpi dnia 8 września 1945 r. o go-dzinie 10-ej (czasu środkowo-europejskiego).
- Koszty i rysunki do przejrzania w Referacie Technicznym Biu-ra Oddziału Drogowego w Częstochowie, Aleja Wolności 21.
Częstochowa, dnia 29 sierpnia 1945 r.

Naczelnik Oddziału Drogowego.

Nr O-4981/145.

Ogłoszenie

Prezydenta Miasta z dnia 28 sierpnia 1945 r.
o zapotrzebowaniach na ziola.

Zgodnie z zarządzeniem Urzędu Wojewódzkiego z dnia 16 sier-pnia br. Nr Apr. A. W. 12/6/45, wzywam wszystkich właścicieli aptek i przetwórci do zgłoszenia się w Zarządzie Miejskim — Re-ferat Rolny, ul. Dąbrowskiego 7, II piętro — pokój Nr 223 w dniu 3 września br. w celu złożenia pisemnych zapotrzebowań na ziola lecznicze, przemysłowe i spożywcze.

Prezydent Miasta (-) Dr T. J. WOLAŃSKI.

Zarząd Gminy Kruszyna Kruszyna, dnia 27 sierpnia 1945 r.

Zawiadomienie

Niniejszym zawiadamiamy, że na podstawie zezwolenia Władz będą odbywały się targi w Kłomnicach co tydzień w każdą środę. Po raz pierwszy targi odbędą się w dniu 5 września 1945 r. Targowica Gminna znajduje się przy ul. Sadowej.

Wójt gminy Kruszyna (-) CZARNECKI.

LAKIERY

Emaliowe — Olejne — Podłogowe —
Rowerowe — Asfaltowe — Spirytusowe

POKOSTY

Lniany — Syntetyczny

PASTY do

Obuwia — Podłóg

Kopal Kraków

Skrzytka pocztowa 350. Tel. 540-59.

8155

Z Kawiarni Literackiej

Od dzisiaj w najpiękniejszym i najmiłym
lokalu Częstochowy Kawiarni Literackiej

koncertuje doskonały zespół jazzowy „Da Capo”
pod dyr. M. Raczyńskiego

Dancing! Atrakcje! Doskonała kuchnia!
Wyborowe trunki! Miła i szybka obsługa!

7447

Dokąd dzisiaj idziesz?

Naotwarcie Dancingu

w „Gospodzie
Spółdzielczej”

Aleja N. M. P. 22.

7408

Włosie końskie

ogony
kupujemy w każdej ilości.
Wiadomość:
Częstochowa, Kozia 10/12
7010

Hurt. Detal

Części rowerowe
Firma J. KOREWICKI
Częstochowa
Plac Daszyńskiego Nr 3
14

MAKATKI

papierowe w kilku kolorach
i materiały piśmienne poleca
po cenach przystępnych.

Sprzedaż

Wyrobów Papierowych
T. KLUCZNY
Częst. Pl. Daszyńskiego 3,
8 tel. 18.74.

Z GUBY

Zgubiono dowód wojskowy wyda-ny przez R. K. U. Częstochowa na
nazwisko Walarowski Leszek oraz
portfel z fotografiami. 7411

ś. † p.

ze Zbierskich

Gabriela Tomaszewska

opatrzona św. Sakramentami po długich i ciężkich cierpie-
niach, zasnęła w Panu dnia 31 sierpnia 1945 r.

Ekspozycja drogi nam zwłok z domu żałoby przy ul. Ry-nek Wieluński Nr 1 do kościoła Pana Jezusa Konającego na-
stąpi w niedzielę, dnia 2 września rb. o godzinie 18-ej.

Dnia następnego tj. w poniedziałek, o godz. 8 rano zostanie
odprawione nabożeństwo żałobne, po czym wyprowadzenie
i złożenie zwłok do grobu rodzinnego na cmentarzu św. Rocha.
Na smutne te obrzędy zapraszają krewnych, przyjaciół i zna-
omych, pozostali w ciężkim smutku

MAŁŻ I RODZINA.

7456

ś. † p.

z Zielińskich

Paulina Romaniuk

REPATRIANTKA ZE WSCHODU

opatrzona św. Sakramentami po długich cierpieniach zmarła
dnia 31 sierpnia 1945 roku, przeżywszy lat 63.

Wyprowadzenie drogi nam zwłok z domu żałoby. Nowy
Rynek 4, do kościoła św. Zygmunta, nastąpi w niedzielę, dnia
2 września rb. o godz. 15.30, skąd odbędzie się pogrzeb na
cmentarz na Kulach.

Na smutne te obrzędy zapraszają krewnych i znajomych,
pozostali w nieutulonym żalu

córci, zleń i wnuczki.

Podziękowanie

Wszystkim, którzy oddali ostatnią posługę drogi nam
zwłokom najukochańszego naszego Meża, Ojca i Brata

ś. † p.

Stanisława Waczyńskiego

a szczególnie Przew. Duchowieństwu; ks. prał. Przygodzkiemu,
ks. prob. par. Koziegłowy Rosso, ks. prob. Antkiewiczowi, ks.
prob. Małkowi, ks. Zielińskiemu, chorwicy mieszanemu par. św.
Zygmunta i św. Barbary na czele z p. A. Nowakiem, pp. so-
listom Z. Wojtalowi i M. Zielińskiemu, p. dyr. Gronetowi, p.
Niegutowi, pp. Krzewickiemu, Krysiakowi, St. Kupińskiemu;
krewnym, przyjaciołom i kolegom oraz tym, którzy na swych
barkach nieśli ukochane nam szczątki na miejsce wiecznego
spoczynku i wszystkim, którzy okazali nam tyle serca, skła-
damy najgorętsze staropolskie „Bóg zapłać“.

żona, dzieci i rodzina.

W dniu 2 września rb. o go-
dzinie 8.30 rano w kościele N.
Maryi Panny, jako w 6-tą rocz-
nicę śmierci tragicznie zmarłej

ś. † p.

Krystyny Wandy
Pawlukówny

zostanie odprawione za spokój
Jej duszy nabożeństwo żałobne,
na które życzliwych pamięci
Zmarłej zapraszają

matka i siostra.

7885

W niedzielę, dnia 2 września
rb. o godz. 7 rano w kościele
św. Rodziny odprawiona zоста-
nie Msza św. za duszę

ś. † p.

Stefana
Kaczmareckiego

na którą zaprasza wszystkich
przyjaciół i znajomych Zmar-
łego

żona z rodziną.

7328

Skradziono dowód osobisty i książ-
czkę Ubezp. Spół. na nazwisko
Wróblewski Bronisław. 7416

500 zł nagrody za zwroćenie zgub-
ionych papierów rzeczniczych na
nazwisko Niemczyk Zygmunta do
Lgo Kom. M. O. 7394

POSADY

Buchalter-bilansista obejmie posa-
dę w solidnej instytucji, bądź w
zakładzie przemysłowym lub han-
dlowym. Proponuje kierować:
Narutowicza 13—17. Milewski. 7303

Potrzebna służąca z umiejętnością
gotowania. Aleja 18 m. 25. 7324

Potrzebna kucharka z dobrym go-
towaniem. Piłsudskiego 1 „Grand
Cafe“. 7451

Pozzukuję stolarzy na montaż war-
sztatów stolarskich oraz szofera
mechanika. Zgłaszać się Fabryka
Hiebl dawn. A. Kława, Wilsona 30
7364

Potrzebny chłopiec do konia Chlo-
pickiego 194. St. Organa. 7375

Pozzukuje się fachowca do wyrobu
świeć. Zgłoszenia piśmienne
wzgl. osobiście do fabryki świeć
Henryk Gosek w Częstochowie, ul.
Jasnogórska 102. 7311

Potrzebna od zaraz inteligentna
osoba do I i pół rocznego dziecka.
Zgłaszać się od 19 do 21 godz.
II Aleja 32 m. 13. 7333

KUPNO

Kupuję w każdej ilości materiały
chemiczne kałafonia, terpentynę,
olej mineralny, klej, mikson, se-
katywe, metal w płatkach białych,
szlif złoty, szlif srebrny, szlak
lemon, szlak rubin, gąbki, wate,
spirytus denaturowany. Częstocho-
wa, Raclawicka 22 m. 4a. Burkie.
wicz. 7153

Kupię krzyż niepodległości, wale-
cznych i krzyż śląski. Kościuski
Nr 26. Cyganowski (zawier). 7328

Zawiadomienie

W pierwszą bolesną rocznicę
śmierci najukochańszej Żony i
Matki

ś. † p.

z Zyzików

Honoraty Chyb

zostanie odprawione nabożeń-
stwo żałobne za spokój Jej du-
szy w kościele św. Rocha, dnia
3 września rb. o godz. 8 rano,
na które zapraszają rodzine,
przyjaciół i znajomych, pogra-
żeni w nieutulonym żalu

mąż, córka, syn,
rodzice i rodzeństwo.

7342

Kupię patefon walizkowy z płyta-
mi i częścią gramofonową. Piłsud-
skiego 23 m. 12. 7340

Kupuję gumę szelkowa, atlas na
biustonosze, tiul i wszelkie inne
dodatki gorseciarskie. I Aleja 18
m. 25. 7323

SPRZEDAŻE

Otomana mokiętowa, tapczany,
kozetki, fotele wygodne nowe po-
leca Zakład tapiicerski, Burjan,
Aleja N. M. Panny 19 w podwórzu

Motor elektryczny na 9 KM., na-
dający się do młyna, sprzedam.
Rynek Wieluński 12 m. 1.

Sprzedam warsztat tkacki tanio.
Częstochowa, Mała 15 m. 4. 7448

Okazyjnie sprzedam maszynę dam-
ską bebenkową firmy „Singer”.
Aleja 16 m. 1. 7368

Okazyjnie sprzedam piękny pokój
stolowy (orzech kaukaski) składa-
jący się: kredens, stół okrągły
(rozuwany), 6 krzesel, 2 fotele
wypoczynkowe, tapczan (wszystko
kryte pięknym materiałem), stół
do gry, szafka do parafonu i ra-
dia, lampion, duży kwiatnik. Wia-
domość II Aleja 39. Stalarnia. 7367

Planino mało używane sprzedam
zażar niedrogo. II Aleja 32 m. 20.

Maszynę szycącą w tyl. mało uży-
waną, sprzedam Warszawska 90
m. 1. 7290

Sprzedam karakulę, spód pod szu-
bę i kapę na łóżko. Berka Josele-
wicza 9 m. 2. 7403

Sprzedam fokę luźną, popielicę bra-
zową, spód tchórze. Berka Josele-
wicza 9 m. 2. 7404

Sprzedam czystej rasy owce „Me-
rynosy” i „Kenta”. Kilińskiego
Nr 106. 7327

Sprzedam trzy budki i urządzenie
sklepowe, żyrandole. Wiadomość
Wilsona 34 m. 27. 7360

Wózki dziecięce, łóżeczka, rower,
ki, wysoki gatunek, duży wybór,
ceny fabryczne. Aleja 20 sklep
w podwórzu. 7148

Futro karakulowe i fokowe oka-
zyjnie sprzedam. Wiadomość Ale-
ja N. M. Panny 30. sklep „Bon
marche”. 7326

Prasy ekscentryczne, talerzowe,
bormaszyny, transmisje, niklowanie
i inne maszyny sprzedam. Wiado-
mość Katedralna 7 m. 1. 7370

RÓŻNE

Była nauczycielka przyjmie na
stancje uczeni z solidnych rodzin
z korepetycją lub bez. Zapłata go-
tówka lub prowiantami. Czesto-
chowa, ul. 1 Maja 19 m. 22. 835

Małeńskie porady, dypl. położna
Nowicka, zastrzyki, masaż leczni-
czy, porody. Al. Wolności 19 m. 4

Protezy, aparaty ortopedyczne
II Aleja 30 m. 1 druga—piąta

Przyjmie uczeni na stancje. 7.Ka-
mieniec 19 m. 2. 7373

Przyjmuje naprawy parasoli. War-
szawska 37. 7253

Artystyczna pracownia sztand-
arów, paramentów kościelnych St.
Serednicka Łódź. Piotrkowska 255
tel. 107.16. 7200

Tapicer z Warszawy najtaniej i so-
lidnie przerabia różne meble, ma-
terace. Piłsudskiego 39 m. 3. Ka-
linowski. 7420

Tańców modnych, zwykłych, uczy
bale mistrz Kostecki, Waszyngto
na 6. Praktyczne: wotki, czwart
ki, soboty, niedziele. 5 wiecz. Za
pisy codziennie. 7053

WARSZAWSKI KRAWIEC

męski — cywilny

WITOLD BAK

Częstochowa, 11-ga Aleja 32.
Telefon 12 80.
Specjalność: nowoczesny krój.
6398

SKŁAD JELIT

Jarzabek Walenty

Poleca pp. Rzeźnikom jeli-
ta sztuczne i naturalne w
dużym wyborze

Częstochowa, ul. Bór 41/43.

(przy Rzeźni Miejskiej)

7174

Księgarnia, Antykarnia

Skład Mater. Piśm.

Eugeniusz Sowier

Częstochowa
Aleja N. M. Panny Nr 18

tel. 13-25.

7264

Fr. PANEK

SKLEP GALANTERIA

I TOWARY KRÓTKIE

Częstochowa, B. Josselwicz

Tel. 12-52

Wyroby papierowe.

Torby wszelkiego rodzaju, ma-
katy, worki, chodniki i walizki
5

D/H

W. Maciukiewicz

& J. Trawiński

Częstochowa, Aleja 2. Tel. 21-28

koncesjonowana hurtownia
poleca: okucia budowlane,
kłódki „Arma”, gwóźdź, przy-
bory szewskie (teksty ostry), wy-
roby iglarskie, artykuły gos-
podarstwa domowego i więj-
skiego. 7397

ADWOKAT

Zygmunt Chołdyk

przeprowadził się w I Aleję 11

Przyjmuje od 3—7 po poł.

7433

Codziennie

świeże drożdże

w przedstawicielstwie zjedno-
czonych fabryk drożdży
„Bieżanów Okocim”

E. Piernikarski